

השולח פרק רביעי גימין

(א) לעיל כג: (תמורה כה:);
 (ב) לעיל לג: (ש"נ);
 (ג) וצמיח מתא;
 (ד) וקדושין פ: (ש"נ);
 (ה) רש"ל מ"ג: (ו) נבכות
 ס: (ש"נ); (ז) כתיבות י"א;
 (ח) רש"ל ב"ר"ה; (ט) וע"י
 סעיף מוס' מנהג: ז: ד"ה
 לא תהיה; (י) לעיל לח:
 לקמן מג"ז: (יא) נבכות
 מו: (יב) וע"ע מוס' וצמיח
 מתא ד"ה דכ"ע ומס'
 כימות טג: ד"ה דומל';

תורה אור השלם

1. פי ב'ה עמר וְ הָבָרָא
 הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים
 יצ"ר הָאָרֶץ וְעֵשָׂה הוּא
 בַּרְנָה לֹא תִהְיֶה בְרָאָה
 לְשֵׁבֶת יִצְרָה אֵיךְ יָאִן
 יִשְׁעוּהָ מִזֶּה יָצָא
 עוֹד:
 2. וְאִשׁ כִּי יִשָּׁבֵךְ אֶת
 אִשְׁהָ שָׁבָת זָרָה וְהוּא
 שִׁפְחָה נְהַרְפֶּתֶת לְאִשׁ
 וְהַפְדָּה לֹא נַפְדָּתָהּ אִם
 הָפְדָהּ לֹא יִמְרָאוּ בִּי לֹא
 תִּזְכָּרְהָ לֹא יִמְרָאוּ בִּי לֹא
 תִּזְכָּרְהָ לֹא יִמְרָאוּ בִּי לֹא
 וַיִּקְרָא יִי ט כ
 3. כִּי יִקַּח אִשׁ אִשָּׁה
 וְבָגְדָה וְתָקַף אֹמֵר לֹא
 תַפְדָּא וְתִבְעִיזוּ בִּי מִצָּא
 בֵּה עֲרֹת דְּבָר וְכַתּוּב לָהּ
 סַפֵּר בְּרִיתָתָהּ וְתִזְכָּר
 וְשִׁלְחָתָהּ וְתִזְכָּר
 דְּבָרִים כד א

גלוין הש"ס

גמ' ל'מא תהיו תיובתא
 כעין זה וסוד דף 7 ע"ב
 ש"נ:

הגהות הב"ח

(א) במשנה טופין את רגל.
 י"ב ע"ב מגמ' נבכות דף
 מו ע"ב:

מוסף תוספות

א. בתוס' נב"ב י"ג טעם:
 אפי' למהן דמפיק להו כפי'
 ד' מיתות מלא יהיה קדוש
 דאין להחיות בקדישות
 אלא באותן שהיו ברא
 ממנו ומקדישות דזכר
 ובהמה לא בא. א. לרבו
 דלא מתייבב בה כיון
 דאנוס הוא. מוס' לעיל ע"א
 ד"ה לט"ג א. פי יחוד
 שפחה. מוס' הל"ט.
 ד. דלא תהירו יתחייב זה.
 לדרותה שלא יתחייב זה.
 ה. לכן
 קאמר דגו"ש עדיפא,
 דטוב [לנו] לעשות
 [ה]גו"ש דתהירו שטר
 בשפחה כמו גט דאשה
 שלא להועיל [ב]חציה,
 מלעשותה כמו כסף
 שסמוך לו וזהוהו, דהא
 מנת אשה נפקא שטר
 שדורו. מוס' וצמיח ט"ה.
 דטל. א. (ד)יב סבר, רעו
 קדשקט. א. לגבי האי דינא,
 ואיכא גמי היקשא, האי
 דינא. רעו קדשקט.
 ו. ורבנן סביר כיון דאית
 לן גו"ש לגמרי גמרי' לה
 לכל דבר. רעו קדשקט.

פסקי ר"ד (המשך)

כמות אבל כשהושא עבד
 ממות און בניו הולכים
 אחירו להקרא עבדים אלא
 אחו האם והם ממורים
 דעבד אין לו חיים ודורעו
 הוא זרע חמור הלכן בניו
 ממורים ואי ק' ולימא ליה רביה המכר לי חציין בעבד עברי ואתן לך שפחה כנענית (קשה הדמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית כשאר כל ישראל עוד קשה דעבד עברי אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית עיין בהורב"ם פי"ג מהלכות עבדים) ועד שנתיק לרב וכפי לעבד שימכר לו. תשובה אומר לך העבד אינו מוכר עצמי בנה' מנה אני איני שואל חירות. ב"ד הוא שוכפין את הרב ולא העבד כופה אותו והלכן אין תקנה אלא שנכופי הרב לשחרר וליקח דמיו שלא יחסרו לו עבדים אם רוצה לקנותם: ת"ר המשחרר תצי' עבדו ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה ואמר רבה מחלוקת בשטר דר' סבר והפדה לא נפדתה או חפשה מקיש שטר לכסף מה כסף בין כולו בין חציו. ורבנן גמרי לה מה משה מה אשה לחציה לא אף עבד גמי לחציו לא אבל בכסף דברי הכל קנה פדויה ואינה פדויה. פי' קרא משתעי בחציה שפחה חצויה בת חורין והתם פדיון הוא בכסף ובשוה כסף והלכתא כרבנן קדיל' הלכה כר' מחבירו ולא מחביירו: בעבד של שני שותפין

צם חורין אינו יכול לישא מפני כל עבדות שבו: לא סוהו צראה.
 ויזר הארץ לא על תוהו להיות ריקנית צראה אותה כי אם לשבת להיות
 זה יישוב יראה: גמ' קנה. והו חליו בן חורין: והפדה לא
 נפדסה. דגני שפחה חרופה איכא דרייש ליה צפדייה ואינה פדויה

לקמן וצמסקת כרימות (דף י"א).
 חליו שפחה וחליו צמ חורין וסמס
 פדיוה בכסף וצפדיה כסף: חופשה לא
 נתן לה. היינו שטר דגמרי לה לה
 מאשה: מה כסף בין כולו בין חליו.
 כדיליף מוהפדה לא נפדסה: מה
 אשה לחליו לא. אין אשה מתגרשת
 מצעלה לחלאין: רבנן ספדי ג"ש
 עדיף. ללא שזקנין ג"ש וילפיני
 מהיקש. רבני סבר היקש עדיף דבי
 איכא למילף מהיקש ומו"ש שזקנין
 ג"ש וילפיני מהיקש: דעויל עעלמא
 גזירה שוה עדיפא. לכיון דמופנה מה
 לדרש הו ליה כנאמן דכנענה
 בגופיה דקרא דהא קרא ימירא הוה
 וכי לאו מופנה גמי ואין להשיב עליה
 כיון דמסני גמריין לה דאין אדם
 דן ג"ש מעלמו אימי עדיפא מהיקש:
 שן אינה יולאה בכסף. לפיכך אינה
 מתגרשת לחלאין: סאמרי שפחה
 שיואלה בכסף. הלכן: סאמרי שפחה
 צעטר תלא אף לחלאין: דברה
 סורה כו'. ולעולם שפחה גמורה
 משתעי: לא קנה. דגמרי לה לה
 מאשה: צעטר הוה דפליגו. הדך
 פריך נימא צהן מתניתא שטר נקט
 דוקא דאילו בכסף דברי הכל קנה:
 נימא סהוי סיוצא דרז יוסף
 צפרסי. תלא דלאמך צעטר רזי מודה
 והכל תניא דפליג ועוד דלאמר ד
 יוסף דבכסף פליגי וצרייתא דיקא
 דבכסף מודו רבנן דקנה: להודיען
 כחו דרזי. דלפי' צעטר דאיכא למגמרי
 לה לה מאשה דלא תיפוק לחלאין
 פליגי: להודיען יתן דרבנן. דלפי'
 בכסף דאיכא למדרש והפדה לה
 נפדסה פליגי: יונל לנל. וסודה לא
 פדויה ומתאכסה לעבד עברי קרא
 משתעי וקאמר דלא יומתו מחמת
 ניאוף תלמוד לומר לא נפדסה: אי
 לא נפדסה יונל לנל. ללא נפדסה
 כלל ואלפי' מייחזי אסמ חצייה דידה
 הוואל ומתייחדה לעבד עברי שמומר
 שפחה: אין לי אלא צכסף. דלאמרי'
 זיה דנפקא לחימות: צעטר מנין.
 שיואלה לחימות: אין לי אלא חליו
 בכסף. וכ"ש כולו: או כולו צעטר.
 אזל חליו צעטר עדיין לא למדנו
 שם שימכר חליו יהא חליו בן חורין:
 צעלמא לרז יוסף צעטר דאיוטוב.
 ואוקימנא על כרמיין דבתרווייהו
 פליגי: הא מני. דלאמר דבתרווייהו
 נפקא לחלאין רבי היא: אלא דברי
 דאמר צעטר פליגי אזל בכסף דרבי
 הכל קנה: רישא. דקמני בכסף
 לחלאין דברי הכל: וסופא. דקמני
 אף צעטר לחלאין רבי היא ולא

רבנן: רב אשי אומר רבי היא.
 צמרוייהו קנה ורבנן אפילו עניה
 מתניתא מיהא אינה אמרה. ול"ג
 ונסקי לה אליצא דתנאי: מוקים
 לה. דמשכחת חליו עבד וחליו בן
 חורין בכסף ועברי הכל:
 על

ממורים ואי ק' ולימא ליה רביה המכר לי חציין בעבד עברי ואתן לך שפחה כנענית (קשה הדמוכר עצמו אסור בשפחה כנענית כשאר כל ישראל עוד קשה דעבד עברי אם אין לו אשה ובנים אין רבו מוסר לו שפחה כנענית עיין בהורב"ם פי"ג מהלכות עבדים) ועד שנתיק לרב וכפי לעבד שימכר לו. תשובה אומר לך העבד אינו מוכר עצמי בנה' מנה אני איני שואל חירות. ב"ד הוא שוכפין את הרב ולא העבד כופה אותו והלכן אין תקנה אלא שנכופי הרב לשחרר וליקח דמיו שלא יחסרו לו עבדים אם רוצה לקנותם: ת"ר המשחרר תצי' עבדו ר' אומר קנה וחכ"א לא קנה ואמר רבה מחלוקת בשטר דר' סבר והפדה לא נפדתה או חפשה מקיש שטר לכסף מה כסף בין כולו בין חציו. ורבנן גמרי לה מה משה מה אשה לחציה לא אף עבד גמי לחציו לא אבל בכסף דברי הכל קנה פדויה ואינה פדויה. פי' קרא משתעי בחציה שפחה חצויה בת חורין והתם פדיון הוא בכסף ובשוה כסף והלכתא כרבנן קדיל' הלכה כר' מחבירו ולא מחביירו: בעבד של שני שותפין

טהרה לסצורה שלא יחשב אסור כמו שהיא אינה חוששת להא
 מיינסבא לישראל והא דאסור נתין צפחה טפי ממומר אע"ג דשיניהם
 פסולי קהל דנתין אית זיה לאו דלא תמתן אור"ת משום דצמומר
 לא שייך לא יהיה קדש דכולי מקדשות קאמי מאיסור דלא תפסי
 קדושין ואף על גב דאסור בזכר

וצמנהם* דנפקי נמי מלא יהיה קדש
 ובפרק ד' מיתות (סנהדרין דף נז):
 לא שריין אלא קדשות דאמי מיינה
 והא דשרי חרורי צמתיני ואסורי
 צפחה לע"ג דצמרווייהו איכא לאו
 אור"ת דמתיני ילפינן משאר פסולי
 קהל כגון עמוני ומואבי ומלרי ואלדמי
 דשרי צקהל גרים דלא אקרי קהל
 אזל עבדות דלאו בני קדושין נינהו
 לא ילפינן מייניהו: ס' תוהו בראה
 אשבת יצרה. ה' ללא נקט קרא
 דפרו ורבו משום דלי הוה יכול לקיים
 שבת וכל דהו משום מנות פרו ורבו
 לא הוה כפיין ליה: והכל כפיין ליה
 כדפירשונו אי נמי נקט האי קרא
 משום דמוכחא למזוה רצה היא וכן
 צפ' צמלא דמגילה (דף טז). מייני'
 לה גבי מוכר ספר תורה ללמוד
 תורה ולישא אשה דקאמר שאני
 תלמוד תורה דלאמר מר גדול תלמוד
 תורה כו' אשה נמי לא תוהו צראה
 וה"ר יצחק צבני מרדכי מפרש דנקט
 לשבת יצרה משום דשייך אף צד
 עבדות אזל פרו ורבו לא שייך אלא
 צד חירות וכן משמע קמ' צירושל'
 דפרקין (ה"ה) ודפ"ק דמ"ק (ה"ד) דלאמר
 צמן חין נשאין נסיס צמועד שמעון
 מר אצא צסס ר' יוחנן אומר מפני
 ציכול פרייה רבייה פירוש שאני ימתינ'
 מלישא עד המועד שהוא זמן שמחה
 ופנוי מכלוס צעון קומי רבי אשי
 העבד מהו שאני צמועד? אמר להון
 נשמענה מן הלא יצטול והלא לא נצרא
 העולם אלא לפרייה ורבייה ולאמר
 שמעון צר אצא צסס רבי יוחנן כל
 שהוא צמווע על פרייה ורבייה אסור לו
 לישא צמווע פירוש כל שהוא צמווע
 על פרייה ורבייה משום לשבת יצרה
 כגון עבד אזל אפרו ורבו ודלי לא
 מיחייביו* ולפי זה צפחה נמי שייך
 בה שבת והא דלא כפיין צמחיה
 שפחה וחליו צמ חורין אלא היכא
 דנהגו צה מנהג הפקרי* היינו משום
 כיון דלא מייפקדא אפרו ורבו שמת
 גם לאמר שמתמרר כל תקיים:
**כופין את רבו ועושה אותו בן
 חורין.** וא"ת וכי אומרים
 לאדם טוטא כדי שזכה חזיין דהכי
 אמר צפר"ק דשבת (דף טז). גבי דנציק
 פת צמנור' ו"ל דדוקא התם אמריין
 להכי משום דפצע עבדי כפזיק סמוך
 תחזיה אזל הכא דלא פצע לא וכן
 צפ' צמלא דמגילה (דף קג): אמר
 כהן שעלמה לו יצלת חצרו חומכה לו
 צשיינו דקעציד שבות כדי שזכה
 חצרו צעצודה וכן צריש תמיד נשחט

(פסחים דף נט). אמר מחוסר כפרה צעצדי פסחים שמיצא כפרתו
 אחר תמיד של זין הערצים דעשה דפסח שיז צו כרת דמי עשה
 דהשלמה אלמא קא עברי כהני צעשה דהשלמה כדי שזכה זה
 צפסח וחליו שפחה וחליו צמ חורין דכפו את רבה (לעיל נח):
 משום דנהגו צה מנהג הפקרי אע"ג דהס פושעים כיון שהיתה ממורת
 אחריהם ומשלתן לזנות חשיצו כאלוסים ועוד דמלוה דרצים שאני*):
 וצפ' דס שטיטה (כרימות דף כג): פליגי ר"ע ורבנן צפסח מעילות ומשמע דלכ"ע
 היקשא עדיפא הכא שאני משום דעיקר שטר מג"ש נפקא
 לן (י): **מה אששה בו.** אע"ג דג"ש מופנה היא דילפינן מינה מילי טוצא מ"מ'
 כיון דאיכא למיפרכ' שזקנין לה משום הקישא*:

צב א ב ג מ' פ' מ"ח
 עבדים הלכה ד סג
 עשין פו טו"ע י"ד טימן
 רסו טפ"ק ס:
 צג ד מ"י פ"ג מהלכ
 אסורי ביאה הלכה י'
 סגג לאון קמט:

מוסף רש"י

לא תוהו בראה. לא
 צרה הקציה את הארץ
 להיות צלל ישוב אלא
 לשבת יצרה (תנינה ב.).
 המשחרר חצי עבדו
 רבי אומר קנה. טעם
 אותו מלי (ע"ל כג.) קנה
 לחיו, והו חליו בן חורין
 ואפי' שלא שמרו כולו יש
 לו ד לקבל את גיטו, וגיטו
 ועז יצאן אחר (תמורה
 כח.) לה לה מאשה.
 כתיב הלא וכמה לו וכתיב
 החם הו חפשה לא נתן לה
 (תנינה ט.) כה דהיתורא
 עדיף ליה. טעם י'
 להשמעיה כו דכתיב שמעו,
 שהו סמוך על שמעיה,
 ואינו ילא להמיה, אבל כה
 האוסין אינה ליה שכל
 טימן להחמיר ואפילו צד
 המוסר (ב"ב ב.). פדויה
 ואינה פדויה. והפדה
 לא נפדסה משמע פדויה
 ואינה פדויה (בריתות י.).

פסקי ר"ד

בת חורין אינו יכול יבטל
 והלא לא נברא העולם אלא
 לפריה ולרביה שנאמר לא
 תהו בראה לשבת יצרה
 אלא מפני תיקון העולם
 כיון דאין רבו ועשוהו ב"ה
 וכתב לו שטר על חצי
 דמיו חזור ב"ה להורות
 דכריב ב"ש. פי כגון עבד
 של שני שותפים ושחרר
 אחד את חלקו ולמה אין
 החלקין מלאכת יור בניהם
 בכל יום ויום ותקנו שיום
 אחד יעבור רבו ויום אחד
 עצמו מפני שאומר רבו
 הוא עבד ואתם עושים
 אותו שותף לי מ"ה תקנו
 שיהא עובד יום אחד לרבו
 ויום א' הוא חפשי לעצמו
 ואם מצא מציא ביום של
 רבו הכל של רבו ואם מצא
 מציא ביום של עצמו הכל
 לעצמו לא שיהחיל
 המציאה בניהם והו'
 שאומ' תקנתא את רבו
 שלא תהא מלאכת ידיו
 בשותפות שאין רבו
 מחרצה בכך להיות שותפו
 אלא עובד את רבו יום א'
 כמו עבד שכופחה בעל
 רחמו למלאכתו וכל
 המציאה של אותו היול
 שלו כן פחת הגזירה נמי
 שלו וכמו דאמרי' בגמ'
 (כפ.). גנחו שור יום של
 רבו לרבו יום של עצמו
 לעצמו ולא אמרי' שותקו
 בניהם דמי פחת הגזירה:
 לישא שפחה אינו יכול
 מפני שחציין בת חורין בן
 חורין אינו יכול מפני
 שחציין עבד ואפי' דעבד
 מותר בממורת כדאמריין
 בקדושין בסוף פ' האומר
 (טו). דרבי טרפון אמר
 עבד נושא ממורת וממור
 נושא שפחה ופסקין התם
 הלכה כר' טרפון אפי'ה
 גירות ומשחרתו אינו יכול
 לישא דדוקא ממורת
 האסורה לישראל יכול
 לישא אבל גירות או
 משחררת המותרת
 לישראל אינו יכול לישא
 העבד שלא יהא שוה

לישראל ואפי' דממור מותר בגירות כדאמרי' התם (עג). דקהל גרים לא איקרי קהל דוקא ממור שיש בו קדושת ישראל מותר
 בגירות אבל עבד שאין בו קדושת ישראל אסור בגירות המותרת לישראל הלכן מי שחציו עבד וחציו בן חורין הוא אסור בין
 בשפחה בין בבת חורין ואי ק' אמיא תנן יבטל והרי מותר בממורת דעבד נושא ממורת כדאמרן ומשחרר נמי מותר בממורת
 כדאמרן כפי' עשרה יוחסין (טו). גירי חורוי ממורי נתיני שותקי ואסורי מותרים לבה זה הוא אלמא עבד משחרר מותר בממורת
 (ולמה) ולאן יבטל [למה] וכנף את רבו לשחררו תשובה מפני שאומר העבד אי אפשי ליקח ממורת שיהו בני ממורים ולא
 יהיה להם תקון ועולמת שאם היה יכול לישא שפחה יהיו בניו עבדים ויש להם תקנה או שתחרו או בפדיון אבל ממורים אין
 להם תקנה ועולמת מיה' כופין את רבו לשחררו ואפי' שהעבד נושא ממורת אין בניו הולכים אחריו להקרא עבדים אלא אחר
 האם הולכים והם ממורים והכי אמרי' התם בפי' האומר דדוקא הזכרים יכולים ליטהר ולא הנקבות שכושא ממור שפחה ולדה